

Список використаних джерел:

1. Економіка підприємства : підручник / Г. О. Швиданенко, М. Г. Грещак, В. М. Колот та ін. – К. : КНЕУ, 2009. – 816 с.
2. Бойко В. В. Економіка підприємства України : учебн. посібник / Бойко В. В. – Днепропетровск : Пороги, 1997. – 312 с.
3. Довбня С. Б. Методические основы и направления реконструкции предприятий промышленности : монография / С. Б. Довбня. – Днепропетровск : Наука и образование, 2002. – 312 с.
4. Котлер Ф. Основы маркетинга / Котлер Ф. – М. : Прогресс, 1992. – 726 с.
5. Липчук В. В. Маркетинг: основы теории та практики : навч. посібн. / Липчук В. В., Дудяк А. П., Бугіль С. Я. – Львів : Магнолія плюс, 2003. – 288 с.
6. Синяева И. М. Маркетинг в предпринимательской деятельности : учебник / Синяева И. М., Землюк С. В., Синяев В. В. – М. : Дашков и К, 2008. – 268 с.
7. Канторович Л. В. Математические методы организации и планирования производства / Канторович Л. В. – Л. : ЛГУ, 1939. – 68 с.
8. Єгупов Ю. А. Сучасні підходи до моделювання оптимальної виробничої програми промислового підприємства / Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2008. – Вип. 31. – С. 88–94.
9. Куперман В. В. Оптимізація виробничої програми промислового підприємства : дис. ... кандидата екон. наук / В. В. Куперман. – Одеса, 2012. – 212 с.
10. Орлов О. О. Планування діяльності промислового підприємства : підручник / Орлов О. О. – К. : Скарби, 2002. – 336 с.
11. Падерин И. Д. Совершенствование планирования деятельности современного промышленного предприятия : монография / И. Д. Падерин. – Днепропетровск : ДГФА, 2009. – 162 с.
12. Методика оптимизации производственной программы на промышленном предприятии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cyberleninka.ru/article/n/metodika-optimizatsii-proizvodstvennoy-programmy-na-promyshlennom-predpriyatii>

УДК 330.112

Н. Г. Комар, аспірант ДВНЗ “Київський
національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана”

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ФІНАНСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано нормативно-правове забезпечення реструктуризації фінансів аграрних підприємств України. Розглянуто різноманітні визначення змісту реструктуризації, наведені у вітчизняних законодавчих актах. Висвітлено нормативно-правові документи, які регулюють відносини у сфері реструктуризації фінансів аграрних підприємств України. Наголошено на проблемах у правовому та методичному забезпеченні реструктуризації.

Ключові слова: реструктуризація; нормативно-правове регулювання; фінансове оздоровлення; аграрні підприємства.

© Н. Г. Комар, 2015

The present article is concerned with regulatory support for financial restructuring of agricultural enterprises in Ukraine. It deals with various definitions of the restructuring content, which are presented in the legislative acts of Ukraine. The article contains information on legal documents regulating relations in the field of financial restructuring of agricultural enterprises in Ukraine and indicates problems of legal and methodological support for the restructuring.

Key words: *restructuring; regulatory support; financial recovery; agricultural enterprises.*

Постановка проблеми. Аграрії в Україні представлені значною кількістю підприємств різних організаційно-правових форм, кожна з яких має свої особливості функціонування, та реструктуризаційні перетворення яких мають чітко регламентуватися й підтримуватися нормами вітчизняного законодавства.

Коригування діяльності сільськогосподарських виробників за використання механізму реструктуризації необхідне для фінансового оздоровлення підприємств, зростання їхньої прибутковості, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості, модернізації виробничих технологій тощо. Проте досягти позитивних результатів від масштабних реструктуризаційних перетворень неможливо без сучасного ефективного справедливого законодавчого й методичного забезпечення проведення реструктуризації фінансів аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти реструктуризації досліджували у своїх працях багато науковців, зокрема, Б. Андрушків, І. Бабій, Ю. Банах, Ю. Безугла, М. Білик, Т. Володарчик, О. Вятрович, Н. Гавкалова, О. Гавриш, О. Герафонова, Л. Грищенко, Г. Єфімова, О. Іваниця, Т. Іванова, Л. Каткова, Л. Квятковська, С. Львовчкін, О. Марценюк, С. Мішин, Ю. Нікітін, О. Овсак, О. Омельченко, В. Опарін, О. Терещенко, В. Федосов та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових публікацій з обраної проблематики, теоретичні питання реструктуризації фінансів суб'єктів підприємництва, зокрема нормативне та методичне її забезпечення, потребують проведення окремих наукових розвідок.

Мета статті – оцінити ефективність нормативно-правового забезпечення реструктуризації фінансів аграрних підприємств. Для цього слід:

- розглянути зміст реструктуризації в правовому аспекті;
- висвітлити нормативно-правові документи, які регулюють відносини у сфері реструктуризації фінансів підприємств;
- наголосити на проблемах у правовому та методичному забезпеченні реструктуризації.

Виклад основного матеріалу. Нині вивченню теоретичних основ і механізму реструктуризації суб'єктів господарювання в науковій літературі приділяється достатньо уваги, але більшість напрацювань стосується економічних аспектів реструктуризації підприємств, однак нормативно-правове забезпечення реалізації реструктуризаційних заходів потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Нормативно-правове регулювання реструктуризації підприємств аграрного сектора України, як і решти галузей, – невідокремлений процес, регулюється загальними нормами господарського права. Існують лише поодинокі документи, прийняття яких обумовлене проведенням земельної реформи в далеких 90-х роках.

Дослідники законодавчого забезпечення реструктуризації сільськогосподарських підприємств [1] зауважують, що з правового погляду реструктуризація та фінансове оздоровлення недержавних сільськогосподарських підприємств – це врегульована нормами права система організаційно-економічних, правових та інших заходів, спрямованих на зміну суті й характеру відносин власності на землю і майно підприємства, трудових та управлінських відносин (внутрішніх і зовнішніх) шляхом реорганізації підприємств чи їх ліквідації з метою створення на засадах приватної власності на землю та майно нових суб'єктів підприєм-

ницької діяльності ринкового типу в агропромисловому комплексі України. Тож основа всіх реструктуризаційних змін в аграрній сфері від здобуття незалежності нашої країни – так звана земельна реформа. Проте вже минуло майже два з половиною десятиліття, і залишити в основі правових реструктуризаційних перетворень аграріїв лише реорганізаційні ознаки, на нашу думку, не зовсім коректно. Безперечно, правове забезпечення реструктуризації має регулювати масштабніші способи її проведення, коли результати таких реструктуризаційних змін виходять за межі самого підприємства і можуть впливати на діяльність інших суб'єктів господарювання. Однак таке розуміння законодавчого регулювання реструктуризаційних процесів було актуальним для попереднього століття. Сучасний рівень розвитку економіки, в якій взаємодіють суб'єкти господарювання, потребує постійного перегляду, уточнення, коригування та вдосконалення законодавчого й методичного забезпечення реструктуризації не лише корпоративної (яка в основному законодавчо регулюється шляхом реорганізації чи ліквідації), але й інших її форм: фінансової, виробничої, управлінської, реструктуризації активів.

Важливо забезпечити реструктуризацію аграрних підприємств відповідно до правових принципів (рис. 1).

Рис. 1. Принципи права реструктуризації аграрних підприємств

Складено автором за [1]

Для повного розуміння реструктуризації у правовому аспекті розглянемо дане визначення в законодавчих і нормативно-правових актах (табл. 1).

Згідно з аналізом визначень у табл. 1, термін “реструктуризація” у правовому аспекті має різні ознаки, але переважає [2; 3] зміна організаційно-правової структури підприємства. В останньому джерелі [4] увага акцентується на підвищенні інвестиційної привабливості, збільшенні обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенні ефективності виробництва, адже нині це першочергові завдання реструктуризаційних змін. На нашу думку, підприємства слід реорганізувати під час проведення реструктуризаційних змін, лише у крайньому разі, коли вжито всіх можливих реструктуризаційних заходів для покращання у

структурі й розмірах власного та позичкового капіталу; зміни в інвестиційній діяльності підприємства; заходи з реструктуризації активів (продаж частини основних засобів, фінансово-господарської ситуації певного підприємства. До таких основних заходів належать: перетворення в організаційній і виробничо-господарській сферах підприємства; зміни зайвого обладнання, запасів сировини та матеріалів, окремих підрозділів підприємства; зворотний лізинг; реалізація певних різновидів фінансових вкладень; рефінансування дебіторської заборгованості тощо).

Таблиця 1

**Визначення поняття “реструктуризація”
в законодавчих і нормативно-правових актах**

Джерело	Визначення	Характер
Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”	“Здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов’язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва...” [2]	антикризовий
Постанова КМУ “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення реструктуризації державних підприємств”	“Здійснення організаційно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва” [3]	префективно-антикризовий
Наказ ФДМУ “Про затвердження Положення про порядок реструктуризації підприємств”	“Здійснення комплексу організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості об’єкта приватизації, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва” [4]	префективний

Тож після вжиття усіх зазначених заходів, актуальна корпоративна реструктуризація (реорганізація). Це реорганізація підприємства, що має на меті змінити власника статутного капіталу, створити нових юридичних осіб і (або) організаційно-правову форму ведення бізнесу. У межах такої реструктуризації виконують: часткову або повну приватизацію; поділ великих підприємств на частини; виокремлення з великих підприємств певних підрозділів (зокрема, об'єктів соціально-культурного й інших непрофільних підрозділів); приєднання до інших або злиття з іншими, потужнішими підприємствами.

Як уже зазначалося, нормативно-правове регулювання реструктуризації в основному стосується корпоративної реструктуризації. Реорганізаційні перетворення найскладніші під час реструктуризування, тому більшість із них регламентується загальними нормами законодавства. Перелік основних законодавчих документів, які регулюють процеси реструктуризування та фінансового оздоровлення аграрних підприємств, подано в табл. 2.

Таблиця 2

Законодавчі документи з урегулювання процесів реструктуризації аграрних підприємств України

Назва документів	Дата прийняття і номер
Законодавчі акти	
Цивільний кодекс України	16 січня 2003 р. № 435IV
Господарський кодекс України	16 січня 2003 р. № 435IV
Земельний кодекс України	25 жовтня 2001 р. № 2768III
Господарський процесуальний кодекс України	6 листопада 1991 р. № 1798XII
Цивільний процесуальний кодекс України	18 березня 2004 р. № 1618IV
Закон України “Про фермерське господарство”	19 червня 2003 р. № 973IV
Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію”	17 липня 1997 р. № 469/97ВР
Закон України “Про кооперацію”	10 липня 2003 р. № 1087IV
Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”	14 травня 1992 р. № 2343XII
Закон України “Про колективне сільськогосподарське підприємство”	14 лютого 1992 р. № 2114XII
Закон України “Про господарські товариства”	19 вересня 1991 р. № 1576XII

Укази Президента України	
“Про заходи щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки”	від 29 січня 2001 р. № 62/2001
Постанови Кабінету Міністрів України	
“Про врегулювання питань щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки”	від 28 лютого 2001 р. № 177
“Про Фонд стабілізації підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних”	від 7 квітня 1998 р. № 466
“Про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій”	від 25 листопада 1996 р. № 1403
Накази Міністерства аграрної політики України	
“Про затвердження Рекомендацій з уточнення вартості майна, що складає пайові фонди членів колективних сільськогосподарських підприємств, у тому числі реорганізованих, та форм документів для розрахунку уточненого пайового фонду та його структури”	від 21 червня 2001 р. № 174
“Про затвердження Рекомендацій щодо врегулювання інвентаризаційних різниць майна пайового фонду при вирішенні майнових питань”	від 25 травня 2001 р. № 140
“Про затвердження Методики обчислення розмірів індивідуальних майнових паїв членів колективних сільськогосподарських підприємств, у тому числі реорганізованих”	від 7 червня 2005 р. № 252
Накази Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій	
“Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій”	від 23 лютого 1998 р. № 22
“Про затвердження Положення про порядок формування та ведення єдиної бази про підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство”	від 6 листопада 1999 р. № 96

Накази Державної податкової адміністрації України	
“Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій”	від 27 червня 1997 р. № 81
Накази Фонду державного майна України	
“Про затвердження Порядку проведення органами державної податкової служби прощення (списання) і розстрочення (відстрочення) податкової заборгованості платників податків при укладенні мирової угоди у справі про банкрутство”	від 21 листопада 2000 р. № 600
“Про затвердження Положення про порядок проведення досудової санації господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка перевищує 25 відсотків, та державних підприємств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію”	від 12 жовтня 2001 р. № 1865
“Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації”	від 26 січня 2001 р. № 49/121
Положення про порядок реструктуризації підприємств	від 12 квітня 2002 р. № 667

Джерело : [1] (з авторським редагуванням і доповненням щодо актуальності та чинності)

Можливість застосування прогресивних методів і способів реструктуризації залежить насамперед від якості законодавчих і нормативних актів, що регулюють відповідні перетворення. Нормативно-правовому забезпеченню належить надзвичайно важливе місце у механізмі реструктуризації сільськогосподарських підприємств. Основою цього забезпечення (табл. 2) є законодавчі акти, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства аграрної політики України, накази Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, накази Державної податкової адміністрації України, накази Фонду державного майна України та інші документи, які доповнюють один одного.

Незважаючи на те, що законодавство відносно реструктуризації давнє, робимо висновок про брак регламентації цього найважливішого організаційно-економічного заходу майнового перетворення. Наразі не передбачено окремого закону, який забезпечив би комплексне регулювання інституту реорганізації, а головне – регламентував би порядок такої процедури (від вимог до умов ухвалення рішення про реорганізацію, порядку узгодження питань щодо реорганізації з учасниками в господарських товариствах до порядку визнання реорганізації недійсною [5]).

Нормативно-правові документи, що існують в Україні, майже не відрізняють регулювання реструктуризації аграрних підприємств від реструктуризації будь-якого іншого типу підприємств, що, своєю чергою, робить аналогічними процеси реструктуризаційних перетворень усіх наявних суб'єктів господарювання. Пріоритетне у системі правового забезпечення реструктуризаційних перетворень “Положення про порядок

реструктуризації підприємств” [4], де містяться: загальні положення; порядок прийняття рішення про реструктуризацію підприємства; порядок створення, завдання, функції й повноваження комісії з реструктуризації; розробка та впровадження плану реструктуризації підприємства; контроль за проведенням реструктуризації підприємств; фінансове забезпечення; порядок оплати послуг незалежних консультантів і суб’єктів оцінної діяльності, залучених до роботи з підготовки планів реструктуризації.

Утім, на наш погляд, не може бути єдиного підходу до реструктуризування всіх підприємств, у тому числі підприємств аграрного сектора економіки. Керівництво кожного підприємства має розробити свою стратегію реструктуризування, зважаючи на стан підприємства, його потенціал і специфіку, позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках, наявну конкуренцію тощо. При цьому слід урахувати досвід розвинених країн Європейського Союзу стосовно здійснення процесів реструктуризування.

Країни – члени ЄС – лідери реформування корпоративного права (складова частина глобальної регуляторної реформи, що активно провадиться в багатьох країнах світу і має на меті спрощення умов здійснення підприємницької діяльності). Слід зазначити, що наразі саме модель регулювання поглинань у Великобританії найдавніша, найдосконаліша та демократична. Тут поглинання компаній регулюється за допомогою документа, який має назву City Code on Takeovers and Mergers. Це не нормативно-правовий акт. Його цілі: по-перше, забезпечення рівності, захисту й інформованості акціонерів про поглинання; по-друге, обмеження дій ради директорів товариства, що поглинається [6].

У межах законодавства Європейського Союзу не існує уніфікованого нормативного документа, який регулював би всі способи реорганізації, але такі її форми, як злиття (приєднання) та поділ, регулюються Директивою № 3 про злиття акціонерних товариств і Директивою № 6 про поділ акціонерних товариств відповідно. При цьому Директиву № 6 ухвалено 1982 р. з метою запобігти ухиленню товариств від виконання вимог Директиви № 3 шляхом здійснення складної форми реорганізації, відомої як “злиття-поділ”. Такій реорганізації властиві різні сполучення, злиття (приєднання), розділ: перехід майна від одного товариства до двох і більше; злиття трьох товариств у два новостворені тощо. За допомогою таких реорганізацій зацікавлені особи обходили вимоги щодо злиття, запроваджені третьою Директивою № 3 [7].

В Україні питання реструктуризації досліджують Національна академія державного управління при Президентові України та Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України.

Підтвердженням необхідності реструктуризаційних перетворень на підприємстві можуть стати результати застосування методик діагностики фінансової та економічної безпеки підприємств.

Хоча процес реструктуризації сільськогосподарського підприємства потребує творчого та гнучкого підходу, а власне аграрні підприємства переважно не належать до державного сектора економіки, для отримання методичної допомоги, як зазначає у своїй праці В. М. Бобік [1], можна скористатися Методичними вказівками щодо проведення реструктуризації державних підприємств (далі – Методика № 9) [3]. Ця методика, попри свою назву, містить лише загальні підходи та цілком доречно може використовуватися не як “вказівки”, а як рекомендації для надання методичної допомоги фахівцям підприємств, інвесторам, фахівцям місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоуправління в проведенні роботи щодо реструктуризації сільськогосподарських підприємств. Методика № 9 визначає етапи проведення реструктуризування, вимоги до його програми (проекту), перелік необхідних заходів. Існує багато й інших методик діагностики фінансової та економічної безпеки суб’єктів підприємництва (табл. 3).

Методичне забезпечення процесів реструктуризації та фінансового оздоровлення аграрних підприємств України

Назва документів	Дата прийняття і номер
Накази Міністерства економіки України	
Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства	від 19.01.2006 р. № 14 у редакції наказу від 26.10.2010 р. № 1361
Методичні вказівки щодо проведення реструктуризації державних підприємств	від 23.01.1998 р. № 9
Накази Міністерства фінансів України	
Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектора економіки	від 14.02.2006 р. № 170 (далі – Методика № 170)
Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації (затверджене наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України)	від 26.01.2001 р. № 49/121 (далі – Положення № 49/121)
Порядок проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування і погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій	від 01.04.2003 р. № 247 (далі – Порядок № 247)
Постанови Правління НБУ	
Положення про порядок формування використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями	від 25.01.2012 р. № 23 (далі – Положення № 23)
Методики Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій при КМУ	
Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій	від 27.06.1997 р. № 81 (далі – Методика № 81)
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій	від 23.02.1998 р. № 22
Методика складання бізнес-планів	від 21.04.1997 р. № 56

Джерело : складено автором.

Дослідженням методик діагностики фінансової та економічної безпеки підприємств займається багато науковців. Досить ґрунтовний і зрозумілий аналіз можливостей використання цих методик наведено вченими: В. М. Власовою, О. О. Дутченко, І. В. Журавковою, Е. І. Криловим, О. А. Островською, О. Б. Соколовою та ін. Зокрема, О. А. Островська [8] зауважує, що Методики № 81 та № 170, а також Методичні рекомендації № 14, крім порядку оцінювання фінансового стану, містять також послідовність проведення аналізу виробничо-господарської діяльності, що актуально для застосування їх під час визначення рівня економічної безпеки підприємств. Також учені роблять зауваження, що у Методичці № 81 формули розрахунку показників наведено на основі використання форм звітності, які склалися до введення в дію Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку, що внеможливе її застосування в сучасній аналітичній практиці. Використовуючи в Методичці № 170 як джерело інформації для аналізу, крім форм фінансової звітності та податкових декларацій, ще й фінансовий план державних підприємств, недоцільно її застосувати підприємствам недержавної форми власності. О. А. Островська і О. Б. Соколова позитивно виокремлюють Методичні рекомендації № 14. На нашу думку, вони можуть стати ефективним діагностичним продуктом з ознаками інновацій у разі його використання в практиці фінансового аналізу, оскільки містять оптимальну кількість показників, адаптовані до українських реалій нормативні значення більшої кількості коефіцієнтів, порядок розрахунку показників на основі використання чинних форм звітності, послідовність проведення аналізу виробничо-господарської діяльності та фінансового стану підприємства [8].

У Положенні № 49/121 розроблено єдині нормативні значення для підприємств різних видів економічної діяльності, немає сегментації рівнів фінансової стійкості та порядку проведення аналізу виробничо-господарської діяльності.

Спільний недолік розглянутих методик, на думку О. А. Островської, – брак єдиного інтегрального критерію, на підставі якого можна було б сформулювати однозначний висновок про рівень кризового стану на підприємстві й імовірність настання банкрутства, а також недостатнє використання показників грошового потоку, що характеризують ефективність основної діяльності суб'єкта підприємництва з погляду генерування грошових потоків, які можна спрямувати на інвестування та погашення заборгованості. Також О. О. Дутченко зазначає, що під час порівняльного оцінювання наведених методик виявлено розбіжність у розрахункових формулах, критеріях оцінювання, назвах показників. Так, показники, однакові за розрахунком, мають різні назви та рекомендовані значення. Однакові за назвою показники мають різний порядок розрахунку та нормативне значення [9].

Вищезгаданих недоліків, виходячи з досліджень О. А. Островської та О. Б. Соколової [8], позбавлені методики, що ґрунтуються на використанні інноваційних підходів до фінансової діагностики, зокрема методології багатофакторного дискримінантного аналізу. В Україні на офіційному рівні рекомендовано використовувати багатофакторні моделі: Порядок № 247 і Положення № 23, які й доцільно використовувати з метою фінансової діагностики аграрних підприємств.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Реструктуризація – складне управлінське рішення, адже це досить тривалий процес. В Україні вона провадиться в умовах певного правового вакууму та має враховувати багато наявних обмежень і ризиків, тому актуалізується розробка науково-методичних рекомендацій щодо реструктуризації підприємств, які передусім зважали б на динамічні зміни в чинному законодавстві, а також на практичний досвід і дослідження науковців у даній галузі.

Невід'ємні у процесі реструктуризаційних змін систематизація та досконале вивчення законодавчих актів, державного правового регулювання, а також дотримання

вимог чинного законодавства, аналіз перспективного законодавства з метою розробки заходів нівелювання негативних наслідків і можливих ризиків за відновлення конкурентоспроможності підприємства в його довгостроковому розвитку.

Нормативно-правове забезпечення впровадження реструктуризаційних змін на вітчизняних підприємствах охоплює велике коло різних документів. Узагальнюючи проведені дослідження, зазначимо, що головний чинник, який стримує активне застосування нормативних документів даного напрямку – невідповідність і застарілість їх щодо постійних змін в економічному середовищі нашої країни. Тож нормативно-правові акти, котрі регулюють процеси реструктуризації та визначення рівня фінансової безпеки підприємства, потребують частіших переглядів і редагувань відповідно до змін податкового законодавства, нормативних актів, які регулюють фінансові відносини між підприємством і банківською системою, стандартів бухгалтерського обліку та звітності тощо.

Нині достатньо офіційно затверджених методик і методичних рекомендацій з оцінювання фінансового стану підприємств. Застосування їх на практиці допомагає безпосередньо чи опосередковано оцінювати стан фінансової безпеки підприємства з метою прийняття рішення щодо проведення реструктуризаційних перетворень. Також вони важливі у практиці управління фінансовими ресурсами, оскільки визначають основу проведення аналізу й оцінювання фінансового стану підприємства в системі прийняття ефективних управлінських рішень щодо зміцнення його фінансової стійкості та забезпечення задовільного рівня фінансового стану. Крім того, методики й методичні рекомендації дають змогу оцінювати фінансовий стан підприємств із метою оперативного реагування та прийняття управлінських рішень, скерованих на зміцнення фінансового стану, забезпечення фінансової стабільності на сучасному етапі розвитку підприємства та в перспективі.

Подальші дослідження в обраному напрямі стосуватимуться визначення показників оцінювання ефективності реструктуризації фінансів підприємств.

Список використаних джерел:

1. Реструктуризація та фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств : посібник / В. М. Бобік, М. О. Дзюба, Т. А. Жерібка та ін. – К. : Ер. Ес. Компані, 2005. – 480 с.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс] : Закон України від 01.08.2014 р. № 2343-ХІІ. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення реструктуризації державних підприємств [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 27.03.2007 р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
4. Про затвердження Положення про порядок реструктуризації підприємств [Електронний ресурс] : наказ Фонду державного майна від 04.05.2007 р. № 667. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
5. Пономаренко Н. О. Реструктуризація підприємств державного сектора з метою їх капіталізації (теоретичні аспекти) / Н. О. Прономаренко // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАНУ, 2010. – С. 154–166.
6. Кібенко О. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis Європейського Союзу та законодавства України / О. Кібенко, А. Пендак Сарбах. – К. : Юстініан, 2006. – 496 с.
7. Кібенко О. Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України : монографія / О. Р. Кібенко. – Х. : Страйд, 2005. – 432 с.

---

8. Островська О. А. Економічна безпека та місце інноваційних діагностичних продуктів у її забезпеченні / О. А. Островська, О. Б. Соколова // Наукові праці НДФІ. – 2011. – № 3 (56). – С. 110–120.

9. Дутченко О. О. Проблеми використання методик оцінки фінансового стану підприємств / О. О. Дутченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2007. – № 17. – С. 260–264.